Ludwig van Beethoven

Senfoni No.1, Do Majör Op.21

* Adagio Molto-Allegro con brio * Andante cantabile con moto* Menuetto. Allegro Molto e vivace * Finale. Adagio-Allegro Molto e vivace

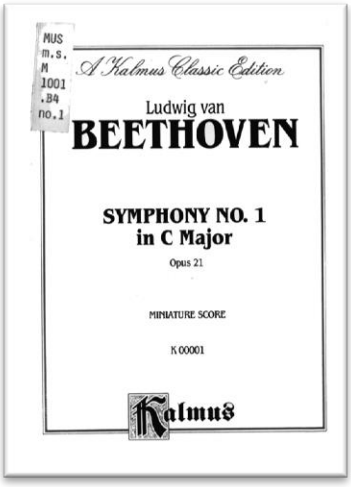

26 Mart 1800 tarihli Viyana Gazetesi'ndeki bir konser ilanı şöyle bitiyordu: "Biletler Bay van Beeyhoven'in Tiefengrafen No.241, kat 3'teki evinden ya da gişeden temin edilebilir." Bestecinin yararına 2 Nisan 1800 günü düzenlenen konser oldukça uzun tutulmuştu: Büyük bir Mozart Senfonisi, Haydn'ın Yaratılış Oratoryosu'ndan iki bölüm, bestecinin op.19 Piyano Konçertosu, Op.20 Yedilisi, doğaçtan çalınacak bazı piyano parçaları ve tam kadrolu orkestra için yeni ve büyük bir senfoni.

2 Nisan 1800 günü Viyana'nın Hofburg Tiyatrosu'nda ilk yorumu gerçekleştirilen 1. Senfoni'si için Beethoven 1799'da çalışmaya başlamıştır. Son bölümde, öğretmeni Albrechtsberger (1736-1809) için 1794-1795'te hazırladığı bazı kontrpuan ödevlerini de kullanmıştır. Aslında, eski hamisi Prens Maximilian Franz için yazdığı senfoni, notalar baskıya hazırlanırken onun ölümü üzerine Viyana'nın müzik yaşamında önemli bir kişi ve geniş çevre sahibi olan Baron von Swieten'e (1734-1803) ithaf edilmiştir.

Beethoven, senfoniye dönmeden önce pek çok farklı türde eserler verdi. Senfoni alanındaki ilk çalışması daha önceki (ve daha sonraki) besteleriyle karşılaştırıldığında görece tutucu ve kuralcı olarak kabul edilir. Böyle olduğu halde birçok hazzı ve sürprizi de içinde barındırır.

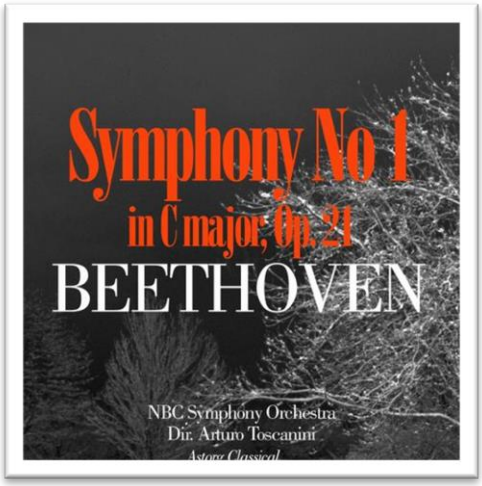

Beethoven, senfoniye dönmeden önce pek çok faklı türde eserler verdi ve senfoni alanındaki ilk çalışması daha önceki bestelerine göre (ve daha sonrakilere göre de) daha tutucu ve kuralcı olarak kabul edilir. Böyle olduğu halde birçok hazzı ve sürprizi de içinde barındırır. Ağır giriş, mükemmel bir şekilde ana nota olmayan başka bir anahtara aniden ayrışmayı isteyen bir akorla başlamakatadır. Ağır ölçü, dinleyeni yakalayan ritmik bir profil ve timpani için göze çarpan bir bölüm içerirken, ikinci ölçü statüsünü gizler; üçüncü ise ilerletici fakat zarif bir scherzo'dur ve final teması kademeli olarak ve mizahi bir şekilde kısa, ağır girişin seyrine eklemlenen yükselen bir ölçekle başlar. Nefesli bestesi Haydn ve Mozart'ta olduğundan daha tutarlı olarak önce çıkar. "Birinci"nin kademeli eğilimleri ve ustalarına bir borçmuş gibi görünen eserleri arasında bir denge bulabilmek, dikkate değer bir meydan okumadır.

Senfoni, bölüm başlıkları ve dış görünüşüyle Haydn ve Mozart'ın olgunluk çağı eserlerine benzese de, yazı dili birçok yeniliği içeriyordu. O zamanın alışkanlığına ters gelen, ağır girişteki dissonant akor "Sonata (formuna) karşı bir darbe", üçüncü bölümdeki menuet olarak yorumlanan akıcı ve hızlı scherzo "Haydn menuetlerinin karikatürü" olarak tanımlanmış; üflemeli çalgıların çok fazla kullanılarak orkestranın askeri bandoya dönüştürüldüğü ileri sürülmüştür. Yorumdan bir yıl sonra Leipzig'li bir eleştirmen "Genç bir züppenin utanmazlığı" şeklinde başlık yazacak kadar aşırı davranmıştı. Her şeye karşın senfoni ilgi gördü; yayıncısı eserin bir beşli olarak düzenlenmesini bile bastırdı.

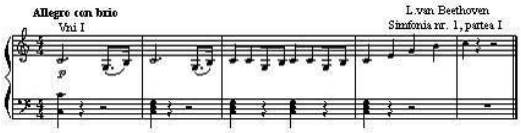

Senfoni'nin 4/4'lük ölçüdeki 1. Bölümü (Adagio Molto-Allegro con brio), güçlenerek yükselen ve o zaman için garip kaçan uyumsuz (disonans) akorlardan sonra esas tonalite olan Do majör ile başlar. Ağır giriş, mükemmel bir şekilde ana nota olmayan başka bir anahtara aniden ayrışmayı talep eden bir akorla başlar. Ağır ölçü dinleyeni yakalayan ritmik bir profil içerir. 12 mezürlük ağır bölümden (Adagio) sonra, üç notadan oluşan bir temayla Allegro'ya geçilir. Senfoninin kurulduğu bu müzikal temel, eserin bütününde duyulacaktır. Flüt ve obuaların sunduğu lirik yan tema, Mozart'ı anımsatan bir kontrast oluşturur. Adeta yaşama sevincini yansıtan ana tema üzerine ustaca işlenen geliştirimi parlak coda izler.

3/8'lik ölçüde, Fa Majör tonda, ezgisel ve ağırca hareketle (Andante cantabile con moto) tempodaki 2. Bölüm, sonat formundadır. Haydn'ı anımsatan sade yapıdaki bir halk ezgisi benzeri ana tema önce ikinci kemanlarda yansır. Birinci kemanlar da ikinci temayı duyurduktan sonra ilk tema orkestrada füg biçiminde işlenir. Daha sonraki temalar ise önce timpaninin noktalı vuruşları üzerinde birinci kemanlar tarafından sergilenir. Geliştirim ise girişte ana tema üzerine gerçekleşirken yine timpani destekler.

3/4'lük ölçüdeki 3. Bölüm çok çabuk ve canlı (Allegro Molto e vivace) tempoda Menuetto başlığını taşır. Alışılmış menuet temposundan çok daha hızlı şekilde, bir scherzo biçiminin bu güçlü dinamizmi, bir tondan diğerine geçişlerde (modulation) gerçekleşen sürprizler Beethoven'in daha sonraki senfonilerinde de yer alacaktır. Bölümün trio'su ise alışıldığı gibi sakin ve ağırbaşlıdır.

2/4'lük ölçüdeki 4. Bölüm (Adagio-Allegro Molto e vivace) garip, ancak çekici şekilde, birkaç mezürlük ağır bir girişle (Adagio), matem marşı gibi başlar. Orkestranın güçlü akorundan sonra kemanlar bazen sesi arttırarak (crescendo) ve bazen duraklayarak, taşan bir neşeyle temaya ulaşır.

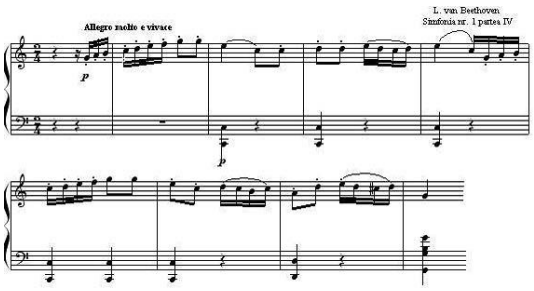

(Süre 25')

http://www.youtube.com/watch?v=3nIU9iUcbfc

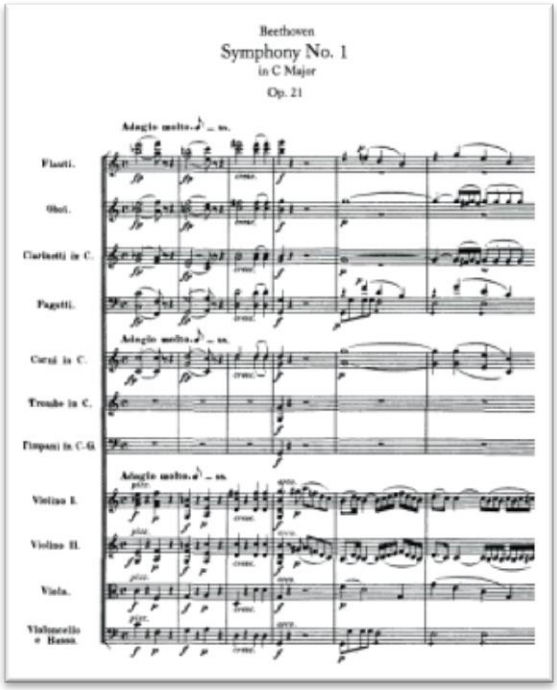

Kazım ÇAPACI